

ԵՐԱՐԱՅՐԻՔ ԱՇԱԿԵՐՏԱՅ

ԽԱԼԻՊԵԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻՆ ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՑ

Ա.Ռ.Ա.ԶԱՐԿՈՒԹԻՒՆ.

Մեր ազգին համար որպիսի գրքեր առելի հարկաւոր են :

Ո՛րքան ուրախալի բան է տեսնելը որ այս տարիներս մեր նորասկիզբն մատենագրութիւնը օրէ օր առաջ կերթայ : Յայտնի նշան է այս ուսումնասիրաց բազմանալուն : Բայց եթէ սակաւագիւտ չլինէին դեռ այնպիսի գրքեր՝ զորս երկրագործ մը կամ բանւոր մըն ալ եթէ ընթեռնու, կարողանայ հասկընալ եւ անկից օգուտ քաղել, անտարակոյս աւելի կտարածուէր մատենագրութիւնը : Տեսնեմք ուրեմն թէ որպիսի՝ գրքերն աւելի օգուտ կարող են բերել այժմ մեր Ազգին :

Ամէն բանէ առաջ, ըստ իմ կարծեաց, պէտք է մեր ազգին Բարոյականը կրթել. մինչեւ որ ուղիղ Բարոյականը լաւ չարմատանայ Հայոց մէջ, անկարելի է յուսալ որ ազգը առաջ երթայ. իսկ այս բարոյականը կրթելու համար մի միայն ազդու եւ ակնորժելի հնարքն է պատմական ոճով խրատներ գրելը :

Գարծեալ, չունիմք մեր սուրբ եկեղեցւոյն արարողութեանց ու ծէսերուն վերայ Ֆիլոք տեղեկութիւններ տուող գրքեր՝ ժողովրդեան դիւրիմաց ոճով գրուած : Կտեսնեմք, օրինակի համար, որ ամէն Հայ երեսը կխաջակնէ, բայց խիստ սակաւ մարդ կայ որ գիտնայ թէ ի՞նչ բանի նշան է այն. Հայ եմ, կըսէ ամէն մարդ, բայց Հայուն ուրիշէն ի՞նչ տարբերութիւն ունեցածը չգիտէ : Եթէ մինչեւ ցայժմ հաւատով է որ Հայ մնացած եմք, պէտք չէ՞ որ ամենայն ջան իգործ դնեմք որ հաւատոյ վրայ գրուած պարզ գրքերը շատնան մեր մէջ :

Տնտեսական եւ երկրագործական գրքերն ալ բաւական օգուտ կարող են բերել այժմ մեր ազգին, վասն զի մեր մէջ ալ շատցան այժմ երկրագործք եւ կալուածատեարք : Այս տեսակ գրքերը պատկերազարդ ընելը մեծ օգուտ ունի, թէ՛ հասարակ ժողովրդեան հետաքրքրութիւնը շարժելու, եւ թէ նոցա կարդալու սէրը որդւոց սրտերուն մէջ վառելու համար :

Այս տարիներս բաւական շատցած են մեր ազգին մէջ օրագիրներն ու ամսագիրները. տարակոյս չկայ որ այս բանս շատ օգտակար է. բայց

օգուտէն աւելի մեծ վնաս կծագի՝ եթէ խմբագրիչք անզգուշութեամբ կամ ինսխանձուէ դըրդեալ՝ անպատշաճ յօդուածներ հրատարակեն : Լաւ չէ՞ր լինիր որ այս ամենայն օրագիրք եւ րօգիրք համաձայնէին ազգին օգտակար յօդուածներ միայն հրատարակելու, եւ միանգամայն լեզուի յստակութեան վերաբերեալ գեղեցիկ կանոններ հաստատէին :

Մեր ազգը ամենայն տեղ անուանի է իւր աշխոյժ վաճառականութեամբը : Այն վաճառականաց համար հարկաւոր են Աշխարհագրական տեղեկութիւնք եւ Հաշուետուամար : Աշխարհագրութիւն անոր համար՝ որ իմանայ թէ ո՛ւր տեղ ո՛ր բերքը առատ է, եւ Հաշուետուամարը՝ լաւ հաշիւ ընելու, կանոնաւոր կերպիւ վաճառականութիւն ընելու համար : Ուրեմն այս տեսակ գրքերն ալ պէտք է շատցընել :

Մեր շատ կարօտ եմք այնպիսի *Կանոնաւոր Հայոց Պատմութեան*, որ ընդարձակութեանը հետ ունենայ զուարճալի եւ պարզ ոճ, որպէս զի ամենայն մարդ սիրով կարդայ ու հասկընայ :

Չունիմք նաեւ ընտիր կատակերգութիւններ, որպէս զի նոքօք ազգին վատ սովորութիւնները յանդիմանուին ու շտկուին : Ողբերգութիւններ ալ հարկաւոր են, որպէս զի մեր հին Հայրենեաց յիշատակովն ու ազգին սիրովը վառեն զՀայերը :

Ազգային երգեր քիչ ունիմք : Թէպէտ եւ Հայաստանի կողմերը կլսուին այնպիսի երգեր, բայց աւելի ռամկական են բան թէ ազգային. վասն զի ընդհանրապէս իւրեանց առանձնական հանգամանաց վերայ գրած են ու երգած այն երգիչները :

Այս ամենայն տեսակ տեսակ գրքերն ուրիշ կերպով չլինիր տպել՝ բայց եթէ ընկերութիւններ կազմելով, եւ այն ընկերութեանց գործը պիտի լինի աշխատիլ թեթեւ գնով ծախել տալու գրքերը, թէ՛ ժողովրդեան եւ թէ աշակերտաց :

Գրքերը պարզ լեզուաւ գրուին ըսելով՝ չեմ ուզեր ըսել թէ հարկաւոր է գաւառական բարբառներուն զիջանիլ, ո՛չ. այլ ոճը այնպէս լինի որ կարդացողը հասկընայ՝ առանց բառաբաններու կարօտ լինելու :

Ա. Զ. Գառ. Գ. ԱԼԹՈՒՆՅԱՆ.